

Чи можуть роботи поліпшити сімейне життя?

ШІ може позбавити рутини. Але його навчання потребує особливого дослідження – деякі функції мають залишатися виключно людськими.

Суспільні дискусії щодо майбутнього штучного інтелекту (ШІ) зазвичай зосереджені на двох головних проблемах: загальний вплив цієї технології на людство загалом та її безпосередній вплив на конкретних людей. Як правило, люди хочуть зрозуміти, як саме процес автоматизації змінить їхню працю. Які галузі зберігатимуться завтра? Які робочі місця сьогодні під загрозою?

Однак у цих дискусіях ігнорується одна з важливих опор суспільства – сім'я. Якщо ми хочемо створити ШІ-системи, які допомагатимуть у розв'язанні, а не поглиблюватимуть нагальні соціально-економічні проблеми, ми повинні згадати про те, що сьогодні сім'ї – це 89 відсотків американських домогосподарств. Саме тому ми повинні враховувати складнощі, з якими стикаються сім'ї, коли приступаємо до впровадження цієї технології.

Річ у тім, що в Америці сім'ї відчайдушно потребують підтримки. За даними Всесвітнього економічного форуму, американська економіка послуг догляду за дітьми, людьми похилого віку, інвалідами та іншими нужденними (її оцінюють у \$6 трлн) опинилася під загрозою краху через брак працівників, адміністративний тягар і неякісну ринкову модель: більшість родин не можуть собі дозволити повністю покривати витрати на послуги догляду, водночас роботу співробітників цієї галузі хронічно погано оплачують. Крім того, змінилася ситуація батьків: батьки тепер більше зайняті, а попит на їхній час (включно з доглядом за дітьми та літніми батьками, управлінням інформаційною навантаженістю, координацією домашніх завдань) збільшився.

*ШІ в ролі другого пілота
міг би взяти на себе*

Сім'ї могли б використовувати ШІ як «другого пілота» для економії часу – і збереження розуму. ШІ-помічник міг би

*основну частину
рутинної роботи,
дозволяючи сім'ям
проводити більше часу
разом*

аналізувати електронні листи зі школи і графіки заходів або, наприклад, допомагати в підготовці до майбутньої сімейної подорожі, складаючи список необхідних речей і підтверджуючи деталі поїздки. Якщо доповнити ШІ-технологіями роботів, які розробляються в Японії та інших країнах для надання послуг догляду за людьми, можна буде оберігати конфіденційність і автономність тих, про кого піклуються роботи, а люди, які працюють у цьому секторі, зможуть витрачати більше часу на створення емоційних зв'язків, виконуючи роль компаньйонів.

Розробляючи ШІ-технології для надання допомоги у виконанні складних людських завдань, як-от виховання дітей або догляд за людьми похилого віку, потрібно суворо визначити їхню роль. У сучасному світі догляд за людьми (особливо за дітьми) складається з надлишкової кількості рутинних завдань, що забирають час, який можна було б витратити на більш значущу діяльність. ШІ міг би діяти як «технологія захисту від технологій» – як щит, що захищає від культури постійного перебування в онлайні заради отримання електронної пошти, текстових повідомлень, нескінченних справ і доручень. В ідеалі ШІ в ролі другого пілота міг би взяти на себе основну частину цієї рутинної роботи, дозволяючи сім'ям проводити більше часу разом.

Проте складні людські завдання зазвичай є «проблемами-айсбергами»: основна частина проведеної роботи прихована під поверхнею. Другий пілот ШІ, який виконуватиме лише видиму частину роботи, не дуже допоможе полегшити тягар тих, хто доглядає за іншими, бо для виконання цих завдань потрібно розуміти, що саме потрібно робити.

Наприклад, ми можемо розробити технологію створення записів у календарі на основі електронного листа з розкладом ігор молодіжної футбольної команди (а потім видаляти їх і створювати наново, коли розклад неминуче зміниться через тиждень). Але ШІ повинен звільняти батьків ще й від невидимого навантаження, що виникає у них, коли вони організовують спортивні заняття дитини. А для цього штучному інтелекту потрібно буде зрозуміти безліч інших завдань, схованих під поверхнею: треба дізнатися, де розташоване ігрове поле, який має бути колір форми, хто з батьків організовує харчування, а також створити відповідні нагадування. Якщо в одного

з батьків виникає накладка в графіку, ШІ-помічник надішле нагадування про це другому з батьків, а якщо обоє батьків не можуть, тоді ШІ муситиме призначити час для розмови на цю тему, нагадавши про те, як важливо для дитини, щоб на її грі був присутнім бодай один з батьків або близька людина.

*Визначивши, які саме
сімейні функції може
виконувати ШІ, ми
зможемо багато чого
довідатися про те, які
саме мають залишатися
виключно людськими*

Завдання не в тому, щоб знайти якесь рішення, а в тому, щоб знайти *правильне* рішення з урахуванням усього складного контексту, основна частина якого знаходиться в мозку у батьків. Завдяки ретельним дослідженням, ці знання одного разу можна буде перетворити на дані для навчання спеціалізованих сімейних ШІ-моделей – на відміну від великих мовних моделей, таких як ChatGPT-4, Gemini, Claude, які навчаються, як правило, на загальнодоступних даних, зібраних з інтернету.

Розробка другого пілота ШІ для людей, які надають послуги з догляду, безсумнівно, стане тестом на межі можливостей цієї технології та визначить, якою мірою вона здатна враховувати моральні міркування і суспільні цінності. У статті «Комп'ютерні принципи для догляду за людьми і принципи догляду за людьми для комп'ютерів», яка готується до публікації, експериментальний психолог Браян Крістіан розглядає низку ключових складнощів, що виникають під час спроби виразити послуги догляду в математичних «функціях винагороди», які потрібні для машинного навчання. Один із прикладів: няня ухвалює рішення, яке, на її думку, відповідає інтересам дитини, але дитина з цим не згодна. Крістіан доходить висновку, що «спроби формалізувати базові елементи життєвого досвіду людини показують нам, чим саме є догляд за людьми насправді – судячи з усього, ми ще багато чого про нього не знаємо».

Як і у випадку з роботою в офісі, сімейне життя значною мірою складається з повторюваних, рутинних завдань, які могли б виконуватися ШІ. Але на відміну від офісної роботи, навчання такої ШІ-моделі потребуватиме ретельного збору та передачі інформації про особливі методи і практики в більш інтимному світі. Спробувати варто: ШІ-помічник для тих, хто надає послуги з догляду за людьми, дав би змогу звільнити час і енергію для емпатії, творчості та спілкування. Ще важливішим є те, що під час визначення, які саме функції догляду за людьми може виконувати ШІ, ми, напевно, зможемо багато чого довідатися про те, які саме сімейні функції та

заняття мають залишатися повністю і виключно людськими.

(c) Project Syndicate, 2024

Енн-Марі Слотер

Енн-Марі Слотер (Anne-Marie Slaughter) – колишня директорка з політичного планування в Держдепартаменті США, є виконавчою директоркою аналітичного центру New America, почесною професоркою політики та міжнародних відносин у Принстонському університеті та авторкою книги *Renewal: From Crisis to Transformation in Our Lives, Work, and Politics* (Princeton University Press, 2021).

Авні Патель Томпсон

Авні Патель Томпсон (Avni Patel Thompson) – засновниця і гендиректорка компанії Milo (ШІ-партнер, що допомагає батькам справлятися з невидимим вантажем сімейних справ).

